

РАМКОВА ПРОГРАМА В

**за професионално образование
с придобиване на втора или трета степен на
професионална квалификация**

Утвърдена със Заповед № РД 09-765/15.09.2003 г.,

изменена и допълнена със Заповед № РД 09-276/19.04.2004 г.

изменена и допълнена със Заповед № РД 09 - 1155/15.07.2009 г.

София, 2003 г.

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1.1. НОРМАТИВНО ОСНОВАНИЕ

Рамковата програма В за професионално образование с придобиване на втора или трета степен на професионална квалификация е разработена на основание чл.10, ал.3, т.3, чл. 11, т. 3 и чл. 12, т. 3 от Закона за професионалното образование и обучение.

ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА

Целта на рамковата програма В е да регламентира условията и реда за придобиване на втора и трета степен на професионална квалификация за ученици и лица, навършили 16 години в съответствие със :

- Закона за професионалното образование и обучение;
- Закона за народната просвета;
- Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план;
- Правилника за прилагане на Закона за народната просвета;
- Държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии, утвърдени с наредби;
- Държавното образователно изискване за системата на оценяване, утвърдено с наредба;
- Държавното образователно изискване за документите в системата на народната просвета, утвърдено с наредба;
- Наредбата за разпределение на учебното време за достигане на общообразователния минимум по класове, етапи и степени на образование;
- Наредбата за определяне броя на учениците и на децата в паралелките и в групите на училищата, детските градини и обслужващите звена.

1.2. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Програмата, конкретизирана за всяка професия по списъка по чл.6, ал.1 от ЗПОО с Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професия, е предназначена за разработване на учебни планове и учебни програми за:

- професионални училища, професионални гимназии, професионални колежи, училища по изкуствата;
- средни общообразователни и спортни училища, гимназии и профилирани гимназии в отделни паралелки в тях – въз основа заповед на министъра на образованието и науката, ако отговарят на изискванията, определени с Държавните образователни изисквания.

2. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ КАНДИДАТИТЕ ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО ПРОГРАМАТА

2.1. ИЗИСКВАНЕ ЗА МИНИМАЛНА ВЪЗРАСТ

- за професионално образование и обучение на ученици - учениците да навършват 13 години в годината на кандидатстване за обучение по програмата;
- за професионално образование и обучение на лица, навършили 16 години – лицата да са навършили 16 години.

2.2. ИЗИСКВАНЕ ЗА ЗДРАВΟΣЛОВНОТО СЪСТОЯНИЕ

Здравословното състояние на кандидата се удостоверява с медицинско свидетелство, доказващо, че професията, по която кандидатът желае да се обучава, не му е противопоказна.

2.3.ИЗИСКВАНЕ ЗА ВХОДЯЩО ОБРАЗОВАТЕЛНО РАВНИЩЕ

2.3.1. ЗА УЧЕНИЦИ:

Варианти на рамкова програма	Минимално входящо образователно равнище	Продължителност на обучението	Изходящо образователно и квалификационно равнище
В 1	Завършен VII клас	5 (пет) години	Трета степен на професионална квалификация и придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или завършено средно образование
	Завършено основно образование	4 (четири) години	
В 2	Завършено основно образование	4 (четири) години	Втора степен на професионална квалификация и завършени X или XI клас, придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или завършено средно образование
В 3	Завършено основно образование или завършен клас от средното образование (за училищата по изкуствата)	до 4 (четири) години	Трета степен на професионална квалификация и придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или завършено средно образование

А) ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ И ПОВИШАВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНАТА КВАЛИФИКАЦИЯ

- да се реализират на пазара на труда;
- да продължат обучението си за актуализиране и разширяване на придобитата си професионална квалификация чрез обучение по рамкова програма Е;
- да придобият професионална квалификация по друга професия чрез обучение по рамкова програма А или рамкова програма Б;
- да придобият квалификация по част от друга професия чрез обучение по рамкова програма Д;
- завършилите клас от средното образование могат да се обучават за придобиване на средно образование и втора и/или трета степен на професионална квалификация по реда и при условията на Правилника за прилагане на Закона за народната просвета и Държавното образователно изискване за системата на оценяване.

Завършилите обучението по вариант В4 и В5 за придобиване на втора степен на професионална квалификация могат освен изброеното:

- да продължат обучението си за придобиване на трета степен на професионална квалификация чрез обучение по рамкова програма Е, ако отговарят на изискванията за входящо образователно и квалификационно равнище по професията;

2.3.2. ЗА ЛИЦА, НАВЪРШИЛИ 16 ГОДИНИ:

Варианти на рамкова програма	Минимално входящо образователно равнище	Продължителност на обучението	Изходящо образователно и квалификационно равнище
В 4	Завършено основно образование	4 (четири) години	Втора степен на професионална квалификация и завършени X или XI клас, придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или завършено средно образование Трета степен на професионална квалификация и придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или завършено средно образование
В 5	Завършено основно образование	4 (четири) години	Втора степен на професионална квалификация и завършени X или XI клас, придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или завършено средно образование Трета степен на професионална квалификация и придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или завършено средно образование

А) ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ И ПОВИШАВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНАТА КВАЛИФИКАЦИЯ

- да се реализират на пазара на труда;
- завършилите клас от средното образование могат да се обучават за придобиване на средно образование и втора и/или трета степен на професионална квалификация по реда и по условията на Правилника за прилагане на Закона за народната просвета и Държавното образователно изискване за системата на оценяване.
- да продължат обучението си за актуализиране и разширяване на придобитата се професионална квалификация чрез обучение по рамкова програма Е;
- да придобият професионална квалификация по друга професия чрез обучение по рамкова програма А или рамкова програма Б;
- да придобият квалификация по част от друга професия чрез обучение по рамкова програма Д.

Завършилите обучението по вариант В4 и В5 могат освен изброеното:

- да продължат обучението си за придобиване на трета степен на професионална квалификация по рамкова програма Е, ако отговарят на изискванията за входящо образователно и квалификационно равнище по професията;

2.4. ОРГАНИЗАЦИЯ НА УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС

2.4.1. ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ

- за ученици и лица, навършили 16 години - в съответствие със Закона за народната просвета и Правилника за прилагане на Закона за народната просвета :

2.4.2. ОРГАНИЗАЦИОННИ ФОРМИ

• Училищното обучение се организира в последователни класове. В зависимост от броя на учениците класовете се разпределят в паралелки при спазване изискванията на Наредбата за определяне броя на учениците и на децата в паралелките и в групите на училищата, детските градини и обслужващите звена.

• При обучение в квалификационни курсове за придобиване на правоспособност по професии броят на обучаваните се определя съгласно нормативните документи на съответните компетентни органи.

3. УЧЕБЕН ПЛАН

3.1 .СЪДЪРЖАНИЕ:

- 3.1.1. НАИМЕНОВАНИЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО НАПРАВЛЕНИЕ (вкл. код)
- 3.1.2. НАИМЕНОВАНИЕ НА ПРОФЕСИЯТА (включително код)
- 3.1.3. НАИМЕНОВАНИЕ НА СПЕЦИАЛНОСТТА (включително код)
- 3.1.4. ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ
- 3.1.5. ВХОДЯЩО ОБРАЗОВАТЕЛНО И КВАЛИФИКАЦИОННО РАВНИЩЕ
- 3.1.6. СРОК НА ОБУЧЕНИЕ
- 3.1.7. ОРГАНИЗАЦИОННА ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ
- 3.1.8. ГРАФИК НА УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС
- 3.1.9. НАИМЕНОВАНИЕ НА УЧЕБНИТЕ ПРЕДМЕТИ (МОДУЛИ)
- 3.1.10. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИТЕ ПРЕДМЕТИ (МОДУЛИ) И УЧЕБНИТЕ ЧАСОВЕ ПО ВИДОВЕ ПОДГОТОВКА
- 3.1.11. НАЧИН НА ЗАВЪРШВАНЕ И УДОСТОВЕРЯВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ
- 3.1.12. ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ (друга необходима информация)

3.2. СТРУКТУРА НА УЧЕБНИЯ ПЛАН

3.2.1. ЗА ОБУЧЕНИЕ НА УЧЕНИЦИ:

Учебният план се изготвя в съответствие със:

- Закона за народната просвета;
- Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план;
- Закона за професионално образование и обучение;
- Държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии, утвърдени с наредби;
- Настоящата рамкова програма.

Учебният план се утвърждава от министъра на образованието и науката.

Въз основа на учебния план училището изготвя училищен учебен план, който се утвърждава:

- за общинските училища и държавните училища, които се финансират чрез бюджета на МОН - от началника на Регионалния инспекторат по образование;

• за държавните училища, които се финансират чрез бюджета на друго министерство или ведомство – от съответния министър или ръководител на ведомство, съгласувано с министъра на образованието и науката.

А) УЧЕБЕН ПЛАН ЗА РАМКОВА ПРОГРАМА – ВАРИАНТИ В 1

№	Учебни предмети Модули за професионална подготовка	Класове						Всичко учебни часове IX-XII клас
		VIII	Всичко учебни часове VIII клас	IX	X	XI	XII	
		Брой на учебните седмици						
		36		36	36	36	31	
		Седмичен брой на учебните часове						
1	2	3	4	5	6	7	8	9
А.	Общообразователна подготовка	30	1080	26	22	13	9	2475
	Всичко А	30	1080	26	22	13	9	2475
Б.	Задължителна професионална подготовка, в т.ч.:			6	10	16	20	1832
1.	Теоретично обучение							
2.	Практическо обучение, в т.ч.							
	• учебна практика							
	• производствена практика					60	62	122
	Всичко Б			6	10	16	20	1832
	Всичко А+Б	30	1080	32	32	29	29	4307
В.	Задължителноизбираема подготовка					3	3	201
	Всичко А+Б+В	30	1080	32	32	32	32	4508
Г.	Свободноизбираема подготовка	4	144	4	4	4	4	556
	Всичко А+Б+В+Г	34	1224	36	36	36	36	5064

ЗАБЕЛЕЖКИ

1. Учебният план се отнася за професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация по професии с прием след завършен VII клас или след завършено основно образование, дневна форма на обучение.
2. В учебния план по професията учебните часове за теоретично и за практическо обучение от задължителната професионална подготовка се разпределят за обща, отраслова и специфична подготовка за професията.
3. В учебния план по професията най-малко 40 на сто от броя на учебните часове за задължителна професионална подготовка са за практическо обучение (учебна и производствена практика).
4. Учебните часове, предоставени за задължителноизбираема подготовка, се използват за осигуряване на допълнително обучение по учебни предмети от общообразователната подготовка и/или от професионалната подготовка в съответствие с интересите и индивидуалните възможности на учениците и с възможностите на училището.

5. Производствената практика се провежда по учебна програма и график, утвърдени от директора на училището в зависимост от конкретните условия и възможностите за организирането ѝ. Учебната програма и графикът се съгласуват с ръководителя на стопанската организация (предприятието), в която се провежда практическото обучение.
6. Учебните часове за свободноизбираема подготовка могат да се използват по желание на учениците за изучаване на един или два учебни предмета.
7. Учебните часове, предоставени за задължителноизбираема подготовка и/или за свободноизбираема подготовка в XI и XII клас, могат да се използват и за формиране на предприемаческа нагласа и предприемачески умения в учебно предприятие (учебно-тренировъчна фирма, учебна компания или други форми) по желание на учениците и съобразно възможностите на училището. Изборът е в съответствие с Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професията.

Б) УЧЕБЕН ПЛАН ЗА РАМКОВА ПРОГРАМА - ВАРИАНТ В 2

№	учебни предмети	Класове				Всичко учебни часове
		IX	X	XI	XII	
		Брой на учебните седмици				
		36	36	36	31	
		Седмичен брой на учебните часове				
1	2	3	4	5	6	7
A.	Общообразователна подготовка					
	Всичко А					
Б.	Задължителна професионална подготовка в т.ч:					
1.	теоретично обучение					
2.	практическо обучение – в т.ч.:					
	• учебна практика					
	• производствена практика			2 седмици x 30 учебни часа	2	122
	Всичко Б					
	Всичко А + Б					
В.	Задължителноизбираема подготовка					
	Всичко А + Б + В					
Г.	Свободноизбираема подготовка					
	Всичко А + Б + В + Г					

ЗАБЕЛЕЖКИ:

1. В конкретния учебен план, учебните часове за теоретично и за практическо обучение от задължителната професионална подготовка се разпределят за обща, отраслова, специфична и чуждоезикова подготовка по професията.

2. В конкретния учебен план най-малко 40 на сто от броя на учебните часове за задължителна професионална подготовка са за практическото обучение (учебна и производствена практика).
3. Производствената практика се организира и провежда по график, утвърден от директора на училището в зависимост от конкретните условия и възможностите за организирането ѝ.
4. Седмичният брой учебни часове за общообразователна подготовка се определя съгласно Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план, а за задължителна професионална подготовка, съгласно Държавното образователно изискване за придобиване квалификация по професията.

В) УЧЕБЕН ПЛАН ЗА РАМКОВА ПРОГРАМА – ВАРИАНТ В3
(за средните училища по изкуствата)

№	учебни предмети	Класове				всичко учебни часове
		IX	X	XI	XII	
		брой на учебните седмици				
		36	36	36	31	
		Седмичен брой на учебните часове				
1	2	3	4	5	6	7
A.	Общообразователна подготовка	24	21	12	6	2238
	Всичко А	24	21	12	6	2238
Б.	Задължителна професионална подготовка	8	11	20	26	2210
	Всичко Б	8	11	20	26	2210
	Всичко А + Б	32	32	32	32	4448
В.	Свободноизбираема подготовка	4	4	4	4	556
	Всичко А + Б + В	36	36	36	36	5004

ЗАБЕЛЕЖКИ:

1. В конкретния учебен план, учебните часове за теоретично и за практическо обучение от задължителната професионална подготовка се разпределят за обща, отраслова, специфична и чуждоезикова подготовка по професията.
2. В конкретния учебен план най-малко 40 на сто от броя на учебните часове за задължителна професионална подготовка са за практическото обучение (учебна и производствена практика).

3.2.2. ЗА ОБУЧЕНИЕ НА ЛИЦА, НАВЪРШИЛИ 16 ГОДИНИ:

Учебният план се изготвя в съответствие със:

- Закона за народната просвета;
- Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план;
- Закона за професионално образование и обучение;
- Държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии, утвърдени с наредби;
- Настоящата рамкова програма.

Учебният план се утвърждава от министъра на образованието и науката.

А) УЧЕБЕН ПЛАН ЗА РАМКОВА ПРОГРАМА – ВАРИАНТ В4

№	Учебни предмети Модули за професионална подготовка	Класове				Всичко учебни часове
		IX	X	XI	XII	
		Годишен брой на учебните часове				
1	2	3	4	5	6	7
А.	Общообразователна подготовка	232	188	83	37	540
	Всичко А	232	188	83	37	540
Б.	Задължителна професионална подготовка, в т.ч.:	68	112	217	203	600
1.	Теоретично обучение					
2.	Практическо обучение, в т.ч.:					
	• учебна практика					
	• производствена практика					
	За втора степен					
	Всичко Б	68	112	217	203	600
	За трета степен					
	Всичко Б	68	212	317	303	900
В.	Задължителноизбираема подготовка, в т.ч.:			30	60	90
	• избираема професионална подготовка			20	40	60
	За втора степен					
	Всичко Б+В	68	112	247	263	690
	Всичко А+Б+В	300	300	330	300	1230
	За трета степен					
	Всичко Б+В	68	212	347	363	990
	Всичко А+Б+В	300	400	430	400	1530
Г.	Свободноизбираема подготовка	4	4	4	4	16
	За втора степен					
	Всичко А+Б+В+Г	304	304	334	304	1246
	За трета степен					
	Всичко А+Б+В+Г	304	404	434	404	1546

ЗАБЕЛЕЖКИ

1. Учебният план се отнася за задочна форма на обучение по професии за придобиване на втора или трета степен на професионална квалификация.
2. В учебния план по професията учебните часове за теоретично и за практическо обучение от задължителната професионална подготовка се разпределят за обща, отраслова и специфична подготовка за професията.
3. В учебния план по професията най-малко 40 на сто от броя на учебните часове за задължителна професионална подготовка са за практическо обучение (учебна и производствена практика).
4. Производствената практика се провежда по учебна програма и график, утвърдени от директора на училището в зависимост от конкретните условия и възможностите за организирането ѝ. Учебната програма и графикът се съгласуват с ръководителя на стопанската организация (предприятието), в която се провежда практическото обучение.

5. Учебните часове за свободноизбираема подготовка могат да се използват по желание на учениците за изучаване на един или два учебни предмета.
6. Учебните занятия и изпитите по учебни предмети се организират в сесии.
7. Учебните занятия включват обзор на учебното съдържание по съответния учебен предмет и насоки за самостоятелна подготовка за изпитите.
8. Условията и редът за организиране и провеждане на изпитите се определят със заповед на директора на училището.

Б) УЧЕБЕН ПЛАН ЗА РАМКОВА ПРОГРАМА – ВАРИАНТ В5

№	Учебни предмети Модули за професионална подготовка	Класове				Всичко учебни часове
		IX	X	XI	XII	
		Брой на учебните седмици				
		36	36	36	31	
		Седмичен брой на учебните часове				
1	2	3	4	5	6	7
А.	Общобразователна подготовка	18	16	8	3	1605
	Всичко А	18	16	8	3	1605
Б.	Задължителна професионална подготовка, в т.ч.:	4	6	13	17	1415
1.	Теоретично обучение					
2.	Практическо обучение, в т.ч.:					
	• учебна практика					
	• производствена практика					
	Всичко Б	4	6	13	17	1415
	Всичко А+Б	22	22	21	20	3020
В.	Задължителноизбираема подготовка	-	-	1	2	98
	Всичко А+Б+В	22	22	22	22	3118
Г.	Свободноизбираема подготовка	2	2	2	2	278
	Всичко А+Б+В+Г	24	24	24	24	3396

ЗАБЕЛЕЖКИ

1. Учебният план се отнася за вечерна форма на обучение по професии за придобиване на втора или трета степен на професионална квалификация.
2. В учебния план по професията учебните часове за теоретично и за практическо обучение от задължителната професионална подготовка се разпределят за обща, отраслова и специфична подготовка за професията.
3. В учебния план по професията най-малко 40 на сто от броя на учебните часове за задължителна професионална подготовка са за практическо обучение (учебна и производствена практика).
4. Производствената практика се провежда по учебна програма и график, утвърдени от директора на училището в зависимост от конкретните условия и възможностите за организирането ѝ. Учебната програма и графикът се съгласуват с ръководителя на стопанската организация (преприятието), в която се провежда практическото обучение.

5. Учебните часове за свободноизбираема подготовка могат да се използват по желание на учениците за изучаване на един или два учебни предмета.

4. СЪДЪРЖАНИЕ НА ОБУЧЕНИЕТО

Учебното съдържание по всеки учебен предмет (модул) за теоретичното и за практическото обучение се разработва по теми и часове в учебни програми.

4.1. ЗА УЧЕНИЦИ И ЗА ЛИЦА, НАВЪРШИЛИ 16 ГОДИШНА ВЪЗРАСТ

Обучението в учебните часове по задължителна професионална подготовка се осъществява по учебни програми, утвърдени от министъра на образованието и науката.

Обучението в учебните часове по задължителноизбираема подготовка по професията се осъществява по учебни програми, разработени в обучаващата институция и утвърдени от началника на регионалния инспекторат по образование.

Обучението в учебните часове по свободноизбираема подготовка по професията се осъществява по учебни програми, разработени в обучаващата институция и утвърдени от директора ѝ.

5. ЗАВЪРШВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ

Професионалното обучение по рамкова програма В завършва с полагане на държавни изпити за придобиване на професионална квалификация по:

- теория на професията;
- практика на професията.

Изпитът по теория на професията се провежда по национални изпитни програми, утвърдени от министъра на образованието и науката, а за училищата по изкуствата – от министъра на културата.

Организацията на изпитите се определя съгласно Държавното образователно изискване за системата за оценяване, а съдържанието им съгласно Държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

5. УДОСТОВЕРЯВАНЕ НА ЗАВЪРШЕНОТО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

Завършеното професионално образование по рамкова програма В се удостоверява с:

- удостоверение за завършено средно образование или диплом за завършено средно образование;
- свидетелство за професионална квалификация.

Съдържанието на документите, удостоверяващи завършено професионално образование е определено в чл.46, чл.57 и чл.52 от Наредба № 4 от 16.04.2003 г. на Министерството на образованието и науката.

6.1. ПРАВО ЗА ИЗДАВАНЕ НА ДОКУМЕНТИ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

Право за издаване на документи за професионална квалификация имат професионалните гимназии, училищата по изкуствата, както и средни общообразователни, специални и спортни училища, гимназии и профилирани гимназии в отделни паралелки в тях – въз основа на заповед на министъра на образованието и науката, ако отговарят на условията, определени с Държавните образователни изисквания;